

Сергій ПОПКО

кандидат історичних наук

командувач сухопутних військ Збройних сил України

Міністерство оборони України

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3050-2517>

e-mail: spopko@uk.net

ВІЙСЬКОВІ НАВЧАННЯ ТА МИРОТВОРЧІ ОПЕРАЦІЇ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ (2014–2016)

Розглянуто особливості участі військовослужбовців Збройних сил України (ЗСУ) в багатонаціональних військових навчаннях, які проводилися у нашій державі та за кордоном 2014–2016 рр. Окупація Кримського півострова Російською Федерацією (РФ), завуальована поява російських військ на території Донецької та Луганської обл., що ознаменувала початок т. зв. «гібридної війни», змушувала керівництво нашої держави активізувати контакти з країнами-членами Північноатлантичного альянсу (НАТО, North Atlantic Treaty Organization), а також значну увагу відвести багатонаціональним навчанням, зокрема в межах програми «Партнерство заради миру». Наголошено, що під час військових навчань («Сейбер Гардіан / Репід Трайдент» («Saber Guardian / Rapid Trident»), «Флеймінг Тандер» («Flaming Thunder»), «Флеймінг Сворд» («Flaming Sword»), «Анаконда» («Anakonda»), «Хантер» («Hunter»), «Комбайнд Резолв» («Combined Resolve») та ін.) військовослужбовці обмінюються знаннями й бойовим досвідом, що зміцнює партнерські відносини, посилює сумісність і здатність працювати разом військових України, держав-членів НАТО та їхніх партнерів.

Вивчено особливості миротворчої діяльності військовослужбовців ЗСУ на початковому етапі сучасної російсько-української війни (операції Організації Об'єднаних Націй (ООН, United Nations Organization) у Кот-д'Івуарі, Ліберії, Афганістані, Місії ООН зі стабілізації у Демократичній Республіці Конго та ін.). Констатовано, що військовослужбовці під час миротворчих операцій здебільша проводили патрулювання в зонах відповідальності, займалися перевезенням персоналу Організації об'єднаних націй (ООН), здійснювали супровід гуманітарних вантажів, контроль за припиненням вогню, а також відводом і виводом військ.

Ключові слова: НАТО, Україна, Партнерство заради миру, міжнародні військові навчання, миротворчі операції, Збройні сили України.

Російська агресія у південно-східних регіонах України (2014) актуалізувала проблему якості практичної підготовки військовослужбовців ЗСУ, їхньої здатності протистояти військовим викликам, які постали перед Українською державою у XXI ст. Саме завдяки військовим навчанням і миротворчим операціям упродовж останніх

років вдалося значно покращити практичні навички військовослужбовців, обмінятися практичним досвідом із зарубіжними колегами.

Участь військовослужбовців ЗСУ в багатонаціональних військових навчаннях у межах програми «Партнерство заради миру», миротворча діяльність – одна з тематичних ніш української історіографії, яка активно заповнюється в останні роки цікавими науковими працями, серед яких дослідження Григорія Перепелиці, Ігоря Кабаненка, Віталія Радецького, Олександра Губаренка, Віктора Нікітюка, Андрія Мирончука, Олександра Пулима, Олега Луника, Ігоря Храбана, Володимира Шкідченка та інших істориків, політологів, військових. Однак на сьогодні чимало проблем досліджуваної теми потребують прискіпливого дослідження з використанням сучасного методологічного інструментарію. Основна мета статті – схарактеризувати миротворчу діяльність ЗСУ на сучасному етапі українського державотворення, проаналізувати перебіг міжнародних військових навчань за участю військовослужбовців ЗСУ, довести, що під час військових навчань українські військові здобували унікальний досвід і знання, що допомагали їм професійно виконувати службові обов'язки у штатних підрозділах ЗСУ.

Військові навчання. Відповідно до Указу Президента України «Про План проведення багатонаціональних навчань за участю підрозділів Збройних Сил України на території України та їх участі у багатонаціональних навчаннях поза межами України у 2014 році і про допуск підрозділів збройних сил інших держав на територію України у 2014 році для участі у багатонаціональних навчаннях» передбачалося допустити на територію України для участі в багатонаціональних навчаннях у межах військової співпраці підрозділи збройних сил іноземних держав, передусім США, Республіки Польща (РП), Словацької Республіки, Румунії, Молдови, Угорщини¹.

Зважаючи на російську агресію, у квітні 2014 р. між Україною, Польщею та Литвою був підписаний Рамковий договір про створення спільної військової бригади, яка повинна була почати функціонувати до кінця 2016 р.² Під час візиту Президента України Петра Порошенка до Польщі сторони домовилися пришвидшити створення бригади, яка мала б почати функціонувати вже в першому кварталі 2015 р. Представники польської влади заявляли, що військові цієї бригади не братимуть участі в бойових діях у східних областях України, а тільки «допомагатимуть українській армії у приведенні її у відповідність із західними стандартами»³.

З-поміж масштабних міжнародних заходів, у яких взяли участь військовослужбовці ЗСУ у 2014 р., варто виокремити українсько-американські навчання за участю військових формувань інших держав «Репід Трайдент – 2014»⁴. Принагідно відзначу, що в навчаннях, котрі тривали впродовж 15–26 вересня 2014 р., взяли участь понад

¹ Указ Президента України «Про План проведення багатонаціональних навчань за участю підрозділів Збройних Сил України на території України та їх участі у багатонаціональних навчаннях поза межами України у 2014 році і про допуск підрозділів збройних сил інших держав на територію України у 2014 році для участі у багатонаціональних навчаннях». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/341/2014>

² Україна, Польща та Литва визначають структуру спільної військової бригади вже у квітні. URL: https://zbroya.info/uk/blog/5630_ukrayina-polshcha-ta-litva-viznachat-strukturu-spilnoyi-viiskovoyi-brigadi-vzhe-u-kvitni/

³ Там само.

⁴ Там само.

1 200 військовослужбовців із 15 країн (України, Азербайджану, Болгарії, Канади, Грузії, Німеччини, Великобританії, Латвії, Литви, Молдови, Норвегії, Польщі, Румунії, Іспанії та США), а також представників НАТО. США направили до України 200 військовослужбовців (173-тя піхотна дивізія, яка базувалася в Італії)⁵.

Відповідно до Указу Президента України «Про План проведення багатонаціональних навчань за участю підрозділів Збройних Сил України на території України та їх участі у багатонаціональних навчаннях поза межами України на 2015 рік і про допуск підрозділів збройних сил інших держав на територію України у 2015 році для участі у багатонаціональних навчаннях» у липні–жовтні 2015 р. передбачалося у межах військової співпраці допустити на територію України для участі у багатонаціональних навчаннях «Сейбер Гардіан / Репід Трайдент – 2015» підрозділи Збройних сил США (до 1 100 військовослужбовців з озброєнням і військовою технікою, до 5 літаків, до 10 вертольотів)⁶.

Практичний досвід ведення бойових дій, здобутий українськими військовими під час багатонаціональних навчань, став додатковим аргументом для влади щодо необхідності збільшення їхньої кількості та розширення географії проведення. Згідно з інформацією речника Міністерства оборони України Олексія Чернобая, у 2016 р. планувалася участь підрозділів ЗСУ у 10 багатонаціональних навчаннях (4 міжнародні – на території України, 6 – за її межами). Серед останніх – багатонаціональне командно-штабне навчання із залученням військ «Сейбер Гардіан – 2016» (Румунія); багатонаціональне тактичне навчання «Флеймінг Тандер – 2016» (Литва); багатонаціональне навчання «Світла Лавина – 2016» (Румунія); багатонаціональне тактичне навчання «Флеймінг Сврд – 2016» (Литва); багатонаціональне командно-штабне навчання із залученням військ «Регекс – 2016» (Боснія і Герцеговина); багатонаціональне командно-штабне навчання із залученням військ «Анаконда – 2016» (Польща)⁷.

Відповідно до Указу Президента України «Про План проведення багатонаціональних навчань за участю підрозділів Збройних Сил України на території України та їх участі у багатонаціональних навчаннях поза межами України на 2016 рік і про допуск підрозділів збройних сил інших держав на територію України у 2016 році для участі у багатонаціональних навчаннях»⁸ у 2016 р. передбачалося допустити на

⁵ У Львівській області стартують масштабні міжнародні військові навчання. URL: <https://ukr.segodnya.ua/ukraine/vo-lvovskoy-oblasti-startuyut-masshtabnye-mezhdunarodnye-voennye-ucheniya-633075.html>

⁶ Указ Президента України «Про План проведення багатонаціональних навчань за участю підрозділів Збройних Сил України на території України та їх участі у багатонаціональних навчаннях поза межами України на 2015 рік і про допуск підрозділів збройних сил інших держав на територію України у 2015 році для участі у багатонаціональних навчаннях». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/133/2015>

⁷ В Міноборони анонсували участь підрозділів ЗСУ в 10 багатонаціональних навчаннях. URL: <https://www.unian.ua/society/1282740-u-minoboroni-anonsuvali-uchast-pidrozdiliv-zsu-v-10-bagatonatsionalnih-navchannyah.html>

⁸ Указ Президента України «Про План проведення багатонаціональних навчань за участю підрозділів Збройних Сил України на території України та їх участі у багатонаціональних навчаннях поза межами України на 2016 рік і про допуск підрозділів збройних сил інших держав на територію України у 2016 році для участі у багатонаціональних навчаннях». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/721/2015>

територію України для участі в багатонаціональних навчаннях у межах військової співпраці підрозділи збройних сил іноземних держав для участі в чотирьох багатонаціональних військових навчаннях⁹.

Як і раніше, одним із наймасовіших серед них став «Репід Трайдент – 2016»¹⁰. Основна мета заходу полягала в підготовці до спільних дій у складі багатонаціональних сил під час коаліційних операцій¹¹. Навчання розпочалися 27 червня 2016 р. на полігоні Міжнародного центру миротворчості та безпеки Національної академії сухопутних військ ім. гетьмана П. Сагайдачного в Яворівському р-ні Львівської обл. (тривали до 8 липня). Участь у них взяли понад 1 800 військовослужбовців із 14 країн світу. До військових маневрів була залучена бронетехніка й армійська авіація, проводилися також навчальні стрільби зі стрілецької зброї¹². Учасники навчань використовували систему імітації тактичних дій «Miles». Військовослужбовці констатували, що «кожне заняття передбачало використання декількох одиниць військових автомобілів або бронемашин. Окрім вантажівок, використовувалися і БТР-80 та БТР-3Е, броневантажівок «Кугуар» та НММВВ. У кожного зразка техніки є особливості експлуатації й умови безпечного використання. «Ми звертаємо увагу учасників навчання навіть на правила посадки та висадки з техніки. Адже всі учасники польової фази перебувають у повному бойовому спорядженні зі зброєю», – відзначав офіцер-інструктор майор Андрій Колесник¹³.

Начальник Національної академії сухопутних військ ім. гетьмана П. Сагайдачного генерал-лейтенант Павло Ткачук зазначав, що «присутність на цих навчаннях військовослужбовців із понад десяти країн свідчить про підтримку України на її шляху до свободи і демократії. Вони висловили впевненість у тому, що виконуючи різноманітні спільні завдання, військовослужбовці 13 країн отримали можливість навчати один одного та обмінювалися знаннями і бойовим досвідом. Ці два тижні навчання дали учасникам безцінний досвід та створили основу для продовження майбутньої міцної співпраці»¹⁴. Додам, що в навчаннях було задіяно 200 одиниць військових автомобілів і бойових броньованих машин, 2 вертольоти Мі-8. Американське командування в Європі виділило для проведення «Репід Трайдент – 2016» 2 млн 300 тис. американських доларів¹⁵.

⁹ Указ Президента України «Про План проведення багатонаціональних навчань...».

¹⁰ Учасників українсько-американського навчання «Репід Трайдент-2016» ознайомили із заходами безпеки. URL: <http://www.mil.gov.ua/news/2016/06/27/uchasnikiv-ukrainsko-amerikanskogo-navchannya-repid-trajdent-2016-oznajomili-iz-zahodami-bezpeki-/>

¹¹ На Львівщині стартують масштабні українсько-американські військові навчання. URL: <https://tsn.ua/ukrayina/na-lvivshhini-startuyut-masshtabni-ukrayinsko-amerikanski-viyskovii-navchannya-680155.html>

¹² Там само.

¹³ Учасників українсько-американського навчання «Репід Трайдент-2016» ознайомили із заходами безпеки. URL: <http://www.mil.gov.ua/news/2016/06/27/uchasnikiv-ukrainsko-amerikanskogo-navchannya-repid-trajdent-2016-oznajomili-iz-zahodami-bezpeki-/>

¹⁴ На Львівщині завершилися українсько-американські військові навчання «Репід Трайдент-2016» за участю 1800 офіцерів та солдатів із 13 країн світу. URL: <http://www.mil.gov.ua/news/2016/07/08/na-lvivshhini-zavershilisya-ukrainsko-amerikanski-vijskovii-navchannya-repid-trajdent-2016-zachastyu-1800-oficeriv-ta-soldatuv-iz-13-krain-svitu-/>

¹⁵ «Стрімкий Тризуб»: НАТО допомагає воякам України. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/27823977.html>

Важливою подією для військовослужбовців ЗСУ стали багатонаціональні військові протитанкові навчання «Хантер – 2016» (Литва). Вони відбувалися на полігоні в Пабраде впродовж 9–20 травня за участю 1 200 військовослужбовців із Канади, Німеччини, Латвії, Литви, Польщі та США. Основне завдання заходу – тренування навичок знищення бронетехніки. Статус спостерігача на вказаних навчаннях було присвоєно представникам ЗСУ¹⁶.

Багатонаціональні військові навчання «Комбайн Резольв», що відбувалися упродовж 25 серпня – 15 вересня 2016 р. у Федеративній Республіці Німеччина (ФРН), теж проходили за участю представників України. «Важливою складовою навчань стало відпрацювання завдань щодо недопущення жертв серед цивільного населення, об'єднання зусиль урядових, неурядових і міжнародних організацій за допомогою зведених підрозділів цивільно-військового співробітництва, до складу яких входили представники Військових Сил Болгарії, України та США», – відзначали військові аналітики¹⁷. Так, навчання були призначені для «підвищення партнерських відносин, гнучкості, сумісності та здатності працювати разом всім союзникам по НАТО і партнерам в Європі»¹⁸.

Відзначу, що наймасштабніші багатонаціональні військові навчання у 2016 р. за участю українських військовослужбовців сухопутних військ відбулися 7–17 червня у РП («Анаконда – 2016») ¹⁹. У заході взяли участь понад 30 тис. військових із 17 країн НАТО (США, Великобританія, Канада, ФРН, Іспанія, Естонія, Латвія, Литва, Чехія, Хорватія, Албанія, Болгарія, Угорщина, Румунія, Словаччина, Словенія, Туреччина), 4-х держав-учасників програми «Партнерство заради миру» (Швеція, Фінляндія, Македонія, Україна) та самопроголошеної Республіки Косово. У навчаннях було задіяно понад 100 літаків і вертольотів, 12 кораблів і допоміжних суден²⁰. Опосередковану участь військовослужбовці ЗСУ взяли в багатонаціональних навчаннях «Айрон вальф – 2016»²¹.

Також у 2016 р. на базі Центру бойової підготовки сухопутних військ Збройних сил Румунії у м. Чінку проведено багатонаціональні командно-штабні навчання із залученням військ «Сейбер Гардіан – 2016». У заході взяли участь підрозділи збройних сил Румунії, Болгарії та України. Керівний склад й офіцери штабів багатонаціональних підрозділів рівня «батальйон–бригада» тренувалися спільно планувати та здійснювати управління в ході операцій. Особовий склад підрозділів відпрацьовував тактичні елементи, спрямовані на виконання завдань за призначенням з урахуванням досвіду протистояння гібридним формам збройної агресії²².

¹⁶ Дойкин С. Двое раненых на противотанковых учениях в Литве, где заняты и латвийские военные. URL: <http://baltnews.lv/news/20160511/1016413279.html>

¹⁷ Украинские военные приняли участие в международных учениях в Германии. URL: <https://www.obozrevatel.com/society/75409-ukrainskie-voennye-prinyali-uchastie-v-mezhdunarodnyih-ucheniayah-v-germanii--opublikovanyi-foto.htm>

¹⁸ Офицеры ВСУ приняли участие в многонациональных учениях «Combined Resolve VII». URL: <https://inforesist.org/ofitseriy-vs-u-prinyali-uchastie-v-mnogonatsionalnyih-ucheniayah-combined-resolve-vii/>

¹⁹ Там само.

²⁰ Там само.

²¹ Там само.

²² Наші військові беруть участь у багатонаціональних навчаннях «Сейбер Гардіан-2016». URL: <http://na.mil.gov.ua/34987-nashi-vijskovi-berut-uchast-u-bagatonacionalnix-navchannya-sejbergardian-2016>

Міжнародні миротворчі операції. Важливе значення для нашої держави має участь військовослужбовців ЗСУ в міжнародних операціях із підтримки миру й безпеки²³. Міжнародна миротворча діяльність позитивно впливає на зміцнення авторитету й покращення суспільного образу України на світовій арені²⁴. В умовах російсько-української війни в 2014 р. Міністерство оборони України організувало та практично провело понад 50 планових ротаций національного контингенту й персоналу та забезпечило їхню діяльність у районах виконання завдань. Упродовж року було оптимізовано формат участі ЗСУ в міжнародних операціях, а їхнє представництво зменшено на 193 особи. Водночас додатково направлено для виконання завдань трьох українських офіцерів до складу штабів Операції ООН у Кот-д'Івуарі (дві особи) та Місії ООН зі стабілізації у Демократичній Республіці Конго (одна особа)²⁵.

У 2015 р. основні зусилля Міністерства оборони та Генерального штабу у сфері миротворчої діяльності були спрямовані на збереження наявного формату представництва в міжнародних місіях і продовження виконання взятих Україною міжнародних зобов'язань із залученням мінімально необхідної кількості матеріальних та фінансових ресурсів. У 2015 р. близько 1 000 військовослужбовців ЗСУ у складі національних контингентів і національного персоналу взяли участь у 10 міжнародних операціях із підтримки миру й безпеки під проводом ООН, НАТО та у складі спільних миротворчих сил на території 8 країн світу та районі в Аб'єй²⁶.

У 2015 р. організовано і практично проведено 3 планові ротации українських національних контингентів та 52 осіб українського національного персоналу²⁷. Для розширення представництва ЗСУ в органах управління місій під проводом ООН додатково направлено українського військовослужбовця (офіцера-аналітика Об'єднаного аналітичного центру (SO JMAC (G-2)) до складу Операції ООН у Кот-д'Івуарі²⁸.

Міністерство оборони України повідомляло, що 2016 р. близько 1 000 військовослужбовців ЗСУ у складі 3-х національних контингентів і національного персоналу взяли участь у 10 міжнародних операціях із підтримки миру й безпеки під проводом ООН, НАТО та у складі спільних миротворчих сил на території 8 країн світу та в районі Аб'єй²⁹. Результати виконання завдань українськими миротворцями одержали високу оцінку від керівництва міжнародних безпекових організацій³⁰. У цей період організовано та практично проведено 3 планові ротации національних контингентів та забезпечено участь 43 осіб національного персоналу у складі міжнародних операцій із

²³ За роки незалежності українські воїни провели 27 миротворчих операцій. URL: <https://armyinform.com.ua/2019/07/za-roky-nezalezhnosti-ukrayinski-voyin/>

²⁴ Там само.

²⁵ Миротворча діяльність. *Біла книга 2014. Збройні сили України* / гол. роб. групи: І. Руснак. Київ, 2015. С. 65.

²⁶ Миротворча діяльність. *Біла книга 2015. Збройні сили України* / гол. роб. групи: І. Руснак. Київ, 2016. С. 77.

²⁷ Галузевий державний архів Міністерства оборони України (далі – ГДА МО України). Ф. 3697. Оп. 19071. Спр. 5. Арк. 62.

²⁸ Там само.

²⁹ ГДА МО України. Ф. 3697. Оп. 19071. Спр. 7. Арк. 86.

³⁰ Миротворча діяльність. *Біла книга 2016. Збройні сили України* / гол. роб. групи: І. Руснак. Київ, 2017. С. 91.

підтримки миру й безпеки (МОПМБ). Водночас, зважаючи на стабілізацію ситуацій у Кот-д'Івуарі та Ліверії, відповідно до положень резолюцій Ради безпеки ООН № 2226 та № 2239 у 2016 р. було скорочено частину 56-го окремого вертолітного загону Місії ООН у Ліверії та авіаційну групу зі складу цього ж загону, котра виконувала завдання у складі Операції ООН у Кот-д'Івуарі³¹.

Особовий склад національних контингентів і персоналу протягом 2016 р. успішно виконував визначені завдання у складі МОПМБ та з гідністю й честью представляв ЗСУ на міжнародній арені. Незважаючи на складну військово-політичну та соціально-економічну ситуацію в державі, вдалося забезпечити функціонування національних контингентів і персоналу на високому рівні, зберегти належний рівень представництва ЗСУ у складі МОПМБ із залученням мінімально необхідної кількості матеріальних і фінансових ресурсів³².

У 2017 р. близько 1 000 військовослужбовців ЗСУ у складі 3-х національних контингентів та національного персоналу взяли участь у 9 міжнародних операціях із підтримки миру й безпеки під проводом ООН, НАТО та у складі спільних миротворчих сил на території 7 країн світу й у районі Аб'ей³³. Результати виконання завдань українськими миротворцями високо оцінило керівництво міжнародних безпекових організацій³⁴.

Враховуючи заплановане Секретаріатом ООН повне виведення всіх військових компонентів Місії ООН з Ліверії (Резолюція Ради безпеки ООН № 2333 (2016)), протягом 2017 р. п'ять осіб національного персоналу ЗСУ припинили виконання завдань у її складі. Крім цього, у зв'язку з повним закінченням Операції ООН у Кот-д'Івуарі у квітні 2017 р. в Україну повернувся останній представник збройних сил, який виконував завдання у її складі³⁵.

Основні зусилля в 2018 р. у сфері миротворчої діяльності були спрямовані на збереження наявного рівня представництва в міжнародних місіях та продовження виконання взятих Україною міжнародних зобов'язань із залученням мінімально необхідної кількості матеріальних і фінансових ресурсів³⁶.

Водночас у межах планового закінчення Місії ООН у Ліверії та відповідно до рішення Президента України у 2018 р. в Україну повернено 56-й окремий вертолітний загін і національний персонал зі складу Місії ООН у Ліверії. Крім цього, у зв'язку з рішенням словацької сторони та на виконання резолюції Ради безпеки ООН від 30.01.2018 р. № 2398 у вересні 2018 р. повернулися два представники ЗСУ, які виконували завдання у складі словацького військового контингенту сил ООН із підтримки миру на Кіпрі³⁷.

³¹ Миротворча діяльність. Біла книга 2016. Збройні сили України... С. 91.

³² Там само.

³³ ГДА МО України. Ф. 3697. Оп. 19071. Спр. 11. Арк. 102.

³⁴ Миротворча діяльність. Біла книга 2017. Збройні сили України / гол. роб. групи: І. Руснак. Київ, 2018. С. 131.

³⁵ Там само. С. 132.

³⁶ Миротворча діяльність. Біла книга 2018. Збройні сили України / гол. роб. групи: І. Руснак. Київ, 2019. С. 145.

³⁷ Там само.

У липні 2018 р. Генеральний штаб повідомив, що Міністерство оборони вирішило додатково направити до Афганістану 16 українських військовослужбовців для участі в миротворчій місії, а також ще 2 – до Малі. На липень 2018 р. у 8 миротворчих місіях брали участь 338 наших військових. Українці представлені в місіях у Демократичній Республіці Конго і Південному Судані, Афганістані, Косово (Республіка Сербія), на Кіпрі і в інших країнах. Про те, як готують військових до миротворчих місій, як вибудовується співпраця та наскільки для України актуальна участь у подібних операціях, тимчасовий виконувач обов'язків начальника Головного управління військового співробітництва і миротворчих операцій Генерального штабу ЗСУ полковник Валентин Левчик розповів «Українським новинам»³⁸.

Упродовж 2018 р. організовано та практично проведено ротації 4-х національних контингентів та 39 осіб національного персоналу у складі МОПМБ. Участь України в МОПМБ залишається дієвим інструментом нарощування оперативних спроможностей визначених сил і засобів збройних сил, досягнення ними оптимального рівня взаємосумісності з підрозділами провідних країн, а також дає змогу підтримувати активну позицію держави в міжнародних зусиллях із забезпечення миру та стабільності у світі³⁹.

Отже, у досліджуваній період військовики нашої держави неодноразово брали участь в українсько-американському командно-штабному навчанні «Репід Трайдент» (Україна), багатонаціональному навчанні «Спрінг Сторм» (Естонська Республіка), протитанковому тактичному навчанні «Хантер» (Литва), багатонаціональному навчанні батальйонного рівня «Комбайн Резолв» (ФРН), батальйонному тактичному навчанні «Айрон Вульф» (Литва) тощо⁴⁰. Чимало українських військових після проходження міжнародних навчань залучені до миротворчих операцій ООН (Косово, Республіка Сербія, Демократична Республіка Конго, Ліберія)⁴¹, що підвищує авторитет Збройних сил України.

REFERENCES

1. Doikyn, S. Dvoie ranenykh na protivotankovykh ucheniiah v Litve, gde zaniaty i latviiskii voiennye. Retrieved from <http://baltnews.lv/news/20160511/1016413279.html> [in Russian].
2. Myrotvorcha diialnist (2015). In I. Rusnak (Ed.), *Bila knyha 2014. Zbroini syly Ukrainy* (pp. 64–67). Kyiv [in Ukrainian].
3. Myrotvorcha diialnist (2016). In I. Rusnak (Ed.), *Bila knyha 2015. Zbroini syly Ukrainy* (pp. 75–78). Kyiv [in Ukrainian].
4. Myrotvorcha diialnist (2017). In I. Rusnak (Ed.), *Bila knyha 2016. Zbroini syly Ukrainy* (pp. 91–96). Kyiv [in Ukrainian].
5. Myrotvorcha diialnist (2018). In I. Rusnak (Ed.), *Bila knyha 2017. Zbroini syly Ukrainy* (pp. 131–135). Kyiv [in Ukrainian].

³⁸ «НАТО не відшкочує Україні участь у миротворчих операціях», – полковник Валентин Левчик. URL: <http://www.na.mil.gov.ua/index.php/2018/08/17/nato-ne-vidshkodovuye-ukrayini-uchastu-myrotvorchyh-operatsiyah-polkovnyk-valentyn-levchik/>

³⁹ Там само.

⁴⁰ Сухопутні Війська. URL: <http://www.mil.gov.ua/ministry/sklad-zbrojnih-sil-ukraini/suhoputni-vijska/>

⁴¹ Там само.

6. Myrotvorcha diialnist (2019). In I. Rusnak (Ed.), *Bila knyha 2018. Zbroini syly Ukrainy* (pp. 145–148). Kyiv [in Ukrainian].
7. Na Lvivshchyni startuiut masshtabni ukrainsko-amerykanski viiskovi navchannia. Retrieved from <https://tsn.ua/ukrayina/na-lvivshchini-startuyut-masshtabni-ukrayinsko-amerikanski-vijskovi-navchannya-680155.html> [in Ukrainian].
8. Na Lvivshchyni zavershylysia ukrainsko-amerykanski viiskovi navchannia «Repid Traident-2016» za uchastiu 1800 ofitseriv ta soldativ iz 13 krain svitu. Retrieved from <http://www.mil.gov.ua/news/2016/07/08/na-lvivshhini-zavershilysia-ukrainsko-amerikanski-vijskovi-navchannya-repid-traident-2016-za-uchastyu-1800-oficzeriv-ta-soldativ-iz-13-krain-svitu--/> [in Ukrainian].
9. Nashi viiskovi berut uchast u bahatonatsionalnykh navchanniakh «Seiber Hardian-2016». Retrieved from <http://na.mil.gov.ua/34987-nashi-vijskovi-berut-uchast-u-bagatonacion-alnix-navchannyax-sejber-gardian-2016> [in Ukrainian].
10. NATO ne vidshkodovuie Ukraini uchast u myrotvorchykh operatsiiakh, – polkovnyk Valentyn Levchyk. Retrieved from <http://www.na.mil.gov.ua/index.php/2018/08/17/nato-ne-vidshkodovuye-ukrayini-uchast-u-myrotvorchyh-operatsiyah-polkovnyk-valentyn-levchyk/> [in Ukrainian].
11. Ofitsery VSU pryniali uchastiie v mnogonatsyonalnykh ucheniiakh «Combined Resolve VII». Retrieved from <https://inforesist.org/ofitseryi-vsu-pryniali-uchastie-v-mnogonatsionalnyih-ucheniyah-combined-resolve-vii/> [in Russian].
12. Strimkyi Tryzub: NATO dopomahaie voiakam Ukrainy. Retrieved from <https://www.radiosvoboda.org/a/27823977.html> [in Ukrainian].
13. Sukhoputni Viiska. Retrieved from <http://www.mil.gov.ua/ministry/sklad-zbrojnix-sil-ukraini/suhoputni-vijska/> [in Ukrainian].
14. U Lvivskii oblasti startuiut masshtabni mizhnarodni viiskovi navchannia. Retrieved from <https://ukr.segodnya.ua/ukraine/vo-lvovskoy-oblasti-startuyut-masshtabnye-mezhdunarodne-voennye-ucheniya-633075.html> [in Ukrainian].
15. Uchasnykiv ukrainsko-amerykanskoho navchannia «Repid Traident-2016» oznaiomyly iz zakhodamy bezpeky. Retrieved from <http://www.mil.gov.ua/news/2016/06/27/uchasnikiv-ukrainsko-amerikanskogo-navchannya-repid-traident-2016-oznajomili-iz-zahodami-bezpeki--/> [in Ukrainian].
16. Ukaz Prezydenta Ukrainy «Pro Plan provedennia bahatonatsionalnykh navchan za uchastiu pidrozdiliv Zbroinykh Syl Ukrainy na terytorii Ukrainy ta yikh uchasti u bahatonatsionalnykh navchanniakh poza mezhamy Ukrainy u 2014 rotsi i pro dopusk pidrozdiliv zbroinykh syl inshykh derzhav na terytorii Ukrainy u 2014 rotsi dlia uchasti u bahatonatsionalnykh navchanniakh». Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/341/2014> [in Ukrainian].
17. Ukaz Prezydenta Ukrainy «Pro Plan provedennia bahatonatsionalnykh navchan za uchastiu pidrozdiliv Zbroinykh Syl Ukrainy na terytorii Ukrainy ta yikh uchasti u bahatonatsionalnykh navchanniakh poza mezhamy Ukrainy na 2015 rik i pro dopusk pidrozdiliv zbroinykh syl inshykh derzhav na terytorii Ukrainy u 2015 rotsi dlia uchasti u bahatonatsionalnykh navchanniakh». Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/133/2015> [in Ukrainian].
18. Ukaz Prezydenta Ukrainy «Pro Plan provedennia bahatonatsionalnykh navchan za uchastiu pidrozdiliv Zbroinykh Syl Ukrainy na terytorii Ukrainy ta yikh uchasti u bahatonatsionalnykh navchanniakh poza mezhamy Ukrainy na 2016 rik i pro dopusk

pidrozdiliv zbroinykh syl inshykh derzhav na terytoriiu Ukrainy u 2016 rotsi dlia uchasti u bahatonatsionalnykh navchanniakh». Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/721/2015> [in Ukrainian].

19. Ukraina, Polshcha ta Lytva vyznachat strukturu spilnoi viiskovoi bryhady vzhe u kvitni. Retrieved from https://zbroya.info/uk/blog/5630_ukrayina-polshcha-ta-litva-vyznachat-strukturu-spilnoyi-viiskovoyi-brigadi-vzhe-u-kvitni/ [in Ukrainian].
20. Ukrainskiie voennyye priniali uchastiie v mezhdunarodnykh ucheniiah v Germanii. Retrieved from <https://www.obozrevatel.com/society/75409-ukrainskie-voennyye-prinyali-uchastie-v-mezhdunarodnyih-ucheniyah-v-germanii--opublikovanyi-foto.htm> [in Russian].
21. V Minoborony anonsuvaly uchast pidrozdiliv ZSU v 10 bahatonatsionalnykh navchanniakh. Retrieved from <https://www.unian.ua/society/1282740-u-minoboroni-anonsuvali-uchast-pidrozdiliv-zsu-v-10-bagatonatsionalnih-navchannyah.html> [in Ukrainian].
22. Za roky nezalezhnosti ukrainski voiny provely 27 myrotvorchykh operatsii. Retrieved from <https://armyinform.com.ua/2019/07/za-roky-nezalezhnosti-ukrayinski-voyin/> [in Ukrainian].

Serhii POPKO

*PhD, Commander of the Ukrainian Ground Forces
of the Armed Forces of Ukraine
Ministry of Defense of Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3050-2517>
e-mail: spopko@uk.net*

MILITARY EXERCISES AND PEACEKEEPING OPERATIONS OF THE ARMED FORCES OF UKRAINE (2014–2016)

The features of the participation of military personnel of the Armed Forces of Ukraine (AFU) in multinational military exercises held in our country and abroad in 2014–2016 are considered. The occupation of the Crimean Peninsula by the Russian Federation (RF), the veiled appearance of Russian troops on the territory of Donetsk and Lugansk regions, which marked the beginning of the so-called «Hybrid warfare» forced the leadership of our state to intensify contacts with the member countries of the North Atlantic Treaty Organization (NATO), and pay considerable attention to multinational training, as within the framework of the Partnership for Peace program. During military exercises («Saber Guardian / Rapid Trident»), «Flaming Thunder», «Flaming Sword», «Anakonda», «Hunter», «Combined Resolve» etc.), military personnel exchange knowledge and combat experience, strengthening partnerships, compatibility, and ability of the military of Ukraine, NATO member states, and their partners to work together.

The features of the AFU servicemen's peacekeeping activities at the initial stage of the modern Russian-Ukrainian war (United Nations operations in Côte d'Ivoire, Liberia, Afghanistan, the UN Stabilization Mission in the Democratic Republic of the Congo etc.) are considered. It was stated that during peacekeeping operations, military personnel mainly patrolled the areas of responsibility, transported United Nations (UN) personnel, escorted humanitarian aid, controlled the ceasefire, as well as the withdrawal of troops.

Keywords: NATO, Ukraine, Partnership for Peace, international military exercises, peacekeeping operations, Armed Forces of Ukraine.

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ УКРАЇНОЗНАВСТВА ім. І. КРИП'ЯКЕВИЧА

НОВІТНЯ ДОБА

ВИПУСК 7

Львів 2019

УДК 94(477)“19/20”

Новітня доба / гол. ред. Михайло Романюк; НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. Львів, 2019. Вип. 7. 272 с.

У збірнику представлено дослідження з новітньої української та світової історії за період від Першої світової війни і до сьогодення. Наголошено на закономірностях й особливостях розвитку суспільно-політичних і націєтворчих процесів в Україні у контексті історії європейських народів, зокрема становища українського суспільства в умовах тоталітарних режимів. Розкрито особливості українського визвольного руху, воєнної історії, формування державних інституцій, роль культури у становленні громадянського суспільства, вивчення джерел та історичної біографістики.

Contemporary era / [resp. ed. Mykhailo Romaniuk; I. Krypiakievych Institute of Ukrainian Studies NAS of Ukraine. Lviv, 2019. Issue 7. 272 p.

The collection presents studies on modern Ukrainian and world history from the First World War to the present. Emphasis is placed on the regularities and features of the development of socio-political and nation-building processes in Ukraine in the context of the European nations' history, in particular the position of Ukrainian society under totalitarian regimes. The features of the Ukrainian liberation movement, military history, formation of state institutions, the role of culture in the development of civil society, the study of sources and historical biography are revealed.

Рекомендувала до друку вчена рада
Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України
(протокол № 11 від 17.12.2019 р.)

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

Романюк Михайло Васильович, к.і.н. (Україна)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Голембійовська-Тобіаш Анета (Gołębiowska-Tobiasz Aneta), dr (Польща)

Дзєньковський Томаш (Dzieńkowski Tomasz), dr (Польща)

Красівський Орест Якубович, д.і.н., проф. (Україна)

Муравський Олег Іванович, к.і.н., с.н.с. (Україна)

Пасіцька Оксана Ігорівна, к.і.н. (Україна)

Патер Іван Григорович, д.і.н., проф. (Україна)

Руда Оксана Василівна, к.і.н. (Україна)

Сова Андрій Олегович, к.і.н., доц. (Україна)

Соляр Ігор Ярославович, д.і.н., с.н.с. (Україна)

Стасюк Олександра Йосипівна, к.і.н., с.н.с. (Україна)

Трофимович Лілія Володимирівна, к.і.н., доц. (Україна)

Цецик Ярослав Петрович, к.і.н., доц. (Україна)

ISSN 2409-434X

© Інститут українознавства
ім. І. Крип'якевича НАН України, 2019

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НОВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ

PASITSKA Oksana. Ukrainian individual entrepreneurship in Halychyna in the first third of the 20 th century: state and features of development	3
ФІНОГЕНОВ Олег. «Українське питання» в діяльності Західноукраїнського товариства Ліги Націй	12
ПІДШИБЯКІН Сергій. Операція чи «котел»: Дебальцівські події початку 2015 року у візях української громадської думки	23
ПОПКО Сергій. Військові навчання та миротворчі операції Збройних сил України (2014–2016)	38
ПОЛТАВЕЦЬ Юрій. Культурне життя, організація дозвілля та побуту в Національній академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного	48

ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО ВИЗВОЛЬНОГО РУХУ ХХ СТОЛІТТЯ

СТЕФАНІВ Василь. Релігійне питання в ідеології європейських націоналістичних рухів та український інтегральний націоналізм у міжвоєнну добу: порівняльний аналіз	58
ФУТАЛА Василь. Чи була зрада в ОУН? (Історіографічні оцінки причин і передумов розколу націоналістичної організації у 1940 році)	75
БАЛЕЦЬКА Людмила. Протистояння УПА з радянськими партизанами та поляками на Камінь-Каширщині (1943–1944)	89
ДРОГОБИЦЬКИЙ Ігор. Еволюція концепції розгортання збройної боротьби з окупаційними режимами в середовищі ОУН(б) (1942–1944)	100
ІСАЮК Олеся. Мережа спротиву членів ОУН(б), ув'язнених у концтаборі Аушвіц: приклад трансформації тактики виживання в тактику спротиву на основі досвіду підпільного протистояння	108
НАДУРАК Наталія. Ідейне протистояння українських зарубіжних і радянських дослідників в оцінці діяльності ОУН	124
ПАГІРЯ Олександр. ОУН та УПА в контексті визвольних рухів: спроба компаративного аналізу	150

ПОСТАТІ

ПАТЕР Іван. Ольгерд Бочковський: ставлення чехів і Томаша Гарріга Масарика до українського питання	178
ПОСІВНИЧ Микола. Отець Степан Онишкевич: творець і будівничий ЗУНР	217
SOVA Andrii. Physical education professor Stepan Haiduchok: the formation of a worldview	226
ЗАЙЦЕВ Юрій. Михайло Сорока – моральний символ борців за волю України 1940–1980-х років	234

ОСОБЛИВИЙ ПОГЛЯД

ГАВРИЛІВ Ігор. До питання актуальності державотворчої програми Організації Українських Націоналістів	244
---	-----

ОГЛЯДИ ТА РЕЦЕНЗІЇ

ARTYMYSHYN Yulia. [Рец. на:] Roman Kabachyi «Exiled to the Steppes. The Deportation of Ukrainians from Poland to South of Ukraine in 1944–1946»	258
РОМАНЮК Михайло. [Рец.]: Історія УПА на Тернопільщині [на]: Волянюк С. Історія воєнної округи УПА «Лисоня»	262